

Ina vista cumplexsiva per las medias grischunas

La regenza è pronta d'acceptar in'incumbensa parlamentara da Manuel Atanes (ps, Roveredo)

DA MARTIN CABALZAR

■ **La regenza grischuna è pronta d'elavurar in rapport davart l'avegnir da las medias en il Grischun triling.** Quai resorta da la resposta da la regenza ad in'incumbensa parlamentara dal deputà socialdemocrat Manuel Atanes (ps, Roveredo). En sia incumbensa parlamentara sustegnida da passa 64 deputadas e dals deputads or da tuttas fracziuns e regiuns linguisticas vul Manuel Atanes savair co che la regenza valitescha il svilup futur da las medias en noss chantun e tge pussaivladads ch'ella vesa da sustegnair quellas finanzialmain.

La regenza è pronta da far in rapport

En sia resposta constatescha la regenza che la cuntrada mediala è sa midada radicalmeins dapi la midada dal millenni. D'ina vart han il svilup da la telefonia mobila e la derasaziun rasanta da l'internet contribuì a questa midada. Il resultat da quai è stada ina convergenza a l'internet mobil. Da l'autra vart haja er il midament en la cuntrada da la pressa cun gasettas gratuitas chaschunà midadas essenzialas. Era suentar il na dal pievel a l'iniziativa No-Billag vegnia la cuntrada da medias a sa sviluppar vinavant spert, constatescha la regenza.

Questas midadas enserrian tant ristgas sco schanzas. En vista a la votaziun davart l'iniziativa No-Billag aveva la regenza gia constatà ch'ella resguarda ina purschida da medias cumplexsiva ed en spezial ils rapports regiunals en tut las trais linguas chantunalas sco spezialmain impurtants. «Da princip èn medias publicas ina pitga indispensabla ed a medem temp in'acquisiziun preziusa ch'è vegnida sviluppada vinavant durant decennis, per ina democraziun cun instruments democratics bain sviluppads», scriva la regenza.

Rapport cumplexsiv davart las medias en il Grischun

Perquai è la regenza da l'avis ch'i saja cunvegner e raschunavel d'elavurar in rapport cumplexsiv davart las medias en il Grischun. En quest rapport duai vegnir

Il deputà socialdemocrat Manuel Atanes (ps, Roveredo) vul in rapport cun ina vista cumplexsiva da las medias grischunas. FOTO V. BÜRKL

mussà co las schanzas da las midadas che sa porschan dapi la midada dil millenni pon vegnir tratgas a niz e co ch'i po vegnir fatg frunt a las ristgas. En quest connex vul la regenza er examinar co ch'ils rapports e spezialmain ils rapports regiunals en il chantun Grischun pon vegnir garantids er en l'avegnir en tuttas trais linguas chantunalas. La regenza vul plinavant er sclerir tge pass ch'il chantun sto, po e dastga far ed en tge secturs ch'il sustegn respectivamain in agir da la confederaziun fiss necessari.

Sa basond sin questas consideraziuns propona la regenza al cussegl grond d'acceptar questa incumbensa.

Impurtanza da las medias en ina democrazia

Per accentuar l'impurtanza ed urgenza da sia incumbensa citescha deputà Atanes la cumissiun da medias federala che constatescha il sequent: «Per la Svizra, in pitschen stadi federal cun ina democrazia

directa e caracterisà d'in pluralissem cultural, linguistic, economic, politic e social, creeschans ils cuntregns da las infurmaziuns ina basa che permetta a las burgaisas ed als burgais maiorens da sa participar als process da decisiun e da gidar directamain a sviluppar quels». Tenor Atanes pon quests arguments senza dubi er valair per il chantun Grischun.

Infurmaziuns sco bain public

Tenor Atanes èn las infurmaziuns praticamain in bain public. I saja fitg grev da supprimer il «consum» d'infurmaziuns e pervia dal process da digitalisaziun current saja quai daventà anc pli difficil. Il privel d'ina infurmaziun insufficienta saja adina immanent. Per quest motiv sustegna il stadi dapi adina la branscha da medias cun meds finanzials, per exempel cun tariffas da posta reducidas. Tuttina saja er il model da fatschenta tradiziunal da las medias sut pressiu e quai per plirs

motivs. La digitalisaziun sminueschia il dumbers d'abunents, la reclama n'è betg pli dependenta da las medias cun cuntregns redacziunals e sa sposta sin ils uschenumnads portals intermediars da l'internet sco facebook etc. Tut quai chaschunia ina crisa da finanziaziun per las medias, cunzunt sin plaun regiunal, dentant era sin plaun naziunal. Per far frunt a questas difficultads finanzialas reagechia la branscha da medias cun mesiras da spargn e las redacziuns sco era cun fusiuns. «Dal puntg da vista da la politica sociala èn tals svilups inquietants perquai ch'els periclitessan il pluralissem da las medias», di Atanes.

Preoccupadas, ma a medem temp caracteris per l'entira branscha da medias èn las mesiras da spargn annunziadas da la Agentura da novitads svizra (sda) che vegnien a provocar ina reducziun massiva da las prestaziuns, cunzunt da quellas en favur da las infurmaziuns regiunals.

Intervenziuns er en auters chantuns

En vista a las grondas sfidas cun las quellas las medias èn confruntadas sco er en vista a lur impurtanza politica èn vegnidas inoltradas intervenziuns parlamentaras concernent la finanziaziun futura da las medias regiunals er en ils chantuns plurilingvs Berna e Vallais.

Or da vista dal Grischun saja d'aggiuntar che la confederaziun haja decidì d'elavurar in rapport davart las mesiras da promoziun per las linguas minoritaras che vegn senza dubi er a pertutgar il sector d'infurmaziun. En sia resposta a l'interpellaziun da cusseglier naziunal Martin Candinas davart la gasetta La Quotidiana haja il cussegl federal per exempel era constatà che l'access a novitads en lingua rumantscha stoppia vegnir coordinà en cooperaziun cun RTR.

Per in'atgna strategia da promoziun da las linguas en las medias

En vista a questa situaziun alarmanta per l'avegnir da las medias en il Grischun èsi tenor Atanes inditgà ch'il chantun sviluppa in'atgna strategia en quest sector uschè impurtant per la promoziun da las linguas.

Ils moziunaris incumbenschan perquai la regenza d'elavurar in rapport cun las suandantas finamiras:

Primo valitar las perspectivas finanzialas a media fin a lunga vista da las medias activas en tut las linguas chantunalas.

Secundo mussar variantas pussaivlas per in sustegn (finzial u d'in'otra moda) a favur da las medias activas en las linguas chantunalas minoritaras sco er en la lingua chantunala maioritaria che – osservond l'indipendenza redacziunala – permettian ad ellas d'ademplier er en l'avegnir lur funcziun impurtanta per la democrazia.

Terzo skizzar eventualas pretensiuns envers la confederaziun pertutgant la promoziun da las medias per exempel en vista a la nova concessiun da radio e televisiun SSR.

L'incumbensa parlamentara sustegnida da la regenza vegn a vegnir tractanda da per la sessiun dal zercladur dal cussegl grond.